

Захарова Христина Александровна учитель-логопед
МБДОУ ЦРР д/с «Ромашка»
Антоновка/Нюрбинский
«Логоритмика көмөтүнэн оҕо тылын сайыннарыы»

Аныгы олох балысханнаахтык сайдар, уларыяр-тэлэрийэр. Ону кытта итии-үөрэтии ирдэбиллэрэ сангалыы билиини-көрүүнү, үөрэтэр ньымалары эрэйллэр. Билиини кэм оҕолоро аныгы технологиялары кыра саастарыттан баһылыылар. Тас эйгэттэн кириэр олус элбэх информация оҕо сайдыытыгар мэхэйдэри үөскэтиэн сөп. Сана тылланан эрэр оҕоҕо телефон туттарабыт, ол түмүгэр «youtube», «мультик» санатынан үтүктэр. Төһө да төрөпүттэрэ, чугас дьоно бары сахалыы санарбыттарын иһин, оҕо «искусственно» нууччалыы санарар буолар. Биһиги кэлэр көлүөнэҕэ саха тылын баайын-сүмэтин инэрэр курдук сөптөөх ньымалары киллэрэргэ дьулуһуохтаахпыт.

Логопед буоларым быһыытынан тыл сайдыытыгар араас ньымалары туттабын. Оскуолаҕа кириэн иннинэҕи саастаах оҕоҕо табыгастаах ньыманан буолар – логоритмика. Логоритмика – диэн музыка, тыас-уус, хамсаныы уонна кылгас хоһоон, дорҕоону таһаарыы дьүөрэлэспитэ. Биллэр учуонайдар - Иван Петрович Павлов, Алексей Алексеевич Леонтьев, Александр Романович Лурия хамсаныы-имсэнии уонна тыл сайдыыта ситимнээхтэрин дакаастаабыттара. Логоритмика көмөтүнэн араас соруудахтары ситиһиэххэ сөп. Ол курдук сөпкө тыныны үөрүйэҕэ, эт-хаан уһуктуута, уопсай уонна бытархай моторикатын хамсаныыта, дорҕоону сатаан истэр дьоһура, куолаһы табатык туттуута уонна уларытара барыта сайдар. Үлэбэр Саха АССР үтүөлээх артыыһа, культура колледжын преподавателя Афанасий Семенович Федоров кылыһах таһаарыытын методикатын туттабын. Кини бэлиэтиринэн, сөпкө тыныны киһи уйулҕатыгар, доруобуйата тупсарыгар, өйүгэр-санаатыгар сабыдыаллыыр диэн быһаарар.

Логоритмика дьарыгын тутула. Дьарык саҕалананытыгар хайаан да оҕолор араас тэтиминэн хаамыахтаахтар. Сүрүн чааһыгар – сөпкө тыныны, куолаһы табатык туттууга уо.д.а аналлаах эрчилии эри онороллор. Түмүккэ музыкалаах хамсаныылаах оонньуу буолар.

«Хатыннар» эрчилиһи

Сыала: сөпкө тынан, эти-сини уһугуннарыы

Үөскэтэр усулуобуйа: оҕолор бары хатын мас буолаллар. Тыал түстэбинэ хатын лабаата хамсыыр.

Быраабылата: атахтарбыт чикэччи көнөтүк тураллар. Биилгиттэн үөһээ өртүгүн, икки илигин кытаанах собутсук сутуруктуу тутабын. Тыыннын муннугунан эҕирийэн, иһин түгэбэр ылабын уонна илиилэргин иннин диэки уунан туран түргэнник илибирэтэбин. Салгын истэн тахсыытыгар дорҕооннору хатылыыгын. Оҕо туругуттан көрөн 3-4 хатылыыгын.

«Муос уонна туйах» эрчилиһи

Сыала: куолаһы табатык туттуу уонна уларытыы сайдыыта

Үөскэтэр усулуобуйа: оҕолор ньирэй буолан онньуулар. Мэччирэнгэ сылдыаллар.

Быраабылата: оҕолор төгүрүччү тураллар. Муос кыра, онтон туйах улахан тыастаабын быһаарабыт. Муос тыаһаатабына оҕолор кыратык, туйах тыаһаатабына улаханлык санараллар. Буукубалары, дорҕооннору хатылыыгын.

«Поезд» эрчилиһи

Сыала: араас тэтимгэ дьүөрэлээн хамсаныы

Үөскэтэр усулуобуйа: оҕолор бары поездын айанныылар.

Быраабылата: барабаан тыаһын тэтиминэн сөпкө хамсаныахтаахтар. Поезд тыаһын үтүктэллэр.

«Отчуттар» эрчилиһи

Сыала: сөпкө тыныны, эти-сини уһугуннарыы, дорҕоону сөпкө санарыы

Үөскэтэр усулуобуйата: ходудһаҕа от охсоллор уонна мунньаллар.

Быраабылата: хотуурунан от охсуу балаһыанһатыгар тураһын. Тынгнын муннугунан эфирийэн иһин түгэһэр ылаһын, биирдии дабайаһынна «ШШШ» диэн санараһын. Кыраабылынан от харбырды туттаһын уонна эмиэ тынгнын ылан баран «ССС» диигин. Бугуллаах оту атырдахтаан ылан, кэбиһиһлээх от үрдүгэр быраһарды туттаһын «һһһ» диэн таһараһын. Эрчиһиһлэри барытн бииргэ онороһун.

«һыт-тыа» эрчиһиһ

Сыала: сөпкө тыһыны, уопсай моторика хамсаныта сайдыта

Үөскэтэр усулуобуйата: оһолор ырыаннан хамсаналлар

Быраабылата:

һыттыа-һыттыа, сырдык күммүт илиһилэрин санныларыгар даһайаллар

һыттыа-һыттыа, күммүт тыкпыт илиһилэрин үөһээ ууналлар

һыттыа-һыттыа, сылаас уотун илиһилэрин түөстэригэр туталлар

һыттыа-һыттыа, уотун ыспыт илиһилэрин туора туталлар.

«Саха тыла муора курдук баай», - диэн Э.К.Пекарская этэн турар. Ол кыраайа биллибэт баайбытыттан кэнчээри кэлэр ыччаттарбытыгар хаалларар биһиги ытык иэспит буоларын өйдүөхтээһпит. Аныгы кэм тэтимигэр дьүөрэлээх ньымалары туттан оһолорбутун үүннэриэххэ -сайыннарыахха.

Туттуллубут литература:

1. «Кылыһах үөскээһинэ» А.С. Федоров
2. «Логопедическая ритмика для развития речи дошкольников: пособие для родителей и педагогов», Анищенкова Е.С.
3. "Логопедическая ритмика в системе коррекционной работы с дошкольниками с ОНР", Аксанова Т.Ю.